TERRORIST ACTIONS FROM THE MASS-MEDIA PERSPECTIVE

Mariana-Ana Bulmez
PhD. student, „Ovidius" University of Constanţa

Abstract:Regardless of the historical period, whether modern or contemporary, the media was an instrument of publicity of the terrorist act. Excessive media coverage of the terrorist act and the satisfaction of appetites for sensational public opinion, often overcome by the situation, led to situations that were hard to imagine: the society unhappy with a certain situation, insecurity, and violent reaction to the authorities at that time to the government. Thus a collective and generalized psychosis has been inoculated, an eloquent example of which is the speech by the leader of fundamentalist terrorism, Ben Laden, immediately after the launch of US military defeat against Afghanistan on 7 October 2001 via Al Jazeera, as well as the fierce call to jihad spokesperson for the Al Qaeda organization on October 10, 2001.
The stakes were very high in this play of statements, and Ben Laden proves to be a very dangerous and subtle propaganda opponent knowing how to exploit his image in the Islamic world: "his ill-suited fragility, gallant gossip, the austere décor of his dwellings: caves, comfortless tents referring to the flight of the Prophet Muhammad to Medina, the unsavory Kalashnikov supported alongside, were perfectly matched with the profoundly religious asceticism and charge of messages, being perceived by Muslims as a genuine new prophet or martyr of Islam. " His actions are not inspired only by verses in the Qur'an, but are mainly political. The main claims are, in fact, to exclude Westerners from the Arab-Muslim traditional area of influence and to resolve conflicts, including the Arab-Israeli problem, a deep-rooted problem, which led to political and military instability in that area throughout the 20th century.
Is Al-Qaeda a unique terrorist organization in history and very dangerous for the safety of Europeans only because it comes from Arab space? Probably not, because retrospectively, only in the 20th century, violent organizations acted everywhere in the European space, no matter what motivation they had: "Legion of the Archangel Michael" in 1927 in Romania; IRA, Irish Republican Army, organized in 1919 following the struggle for independence of Ireland; ETA, Euskadi ta Azkatasuna, "Basque Territory and Freedom", which emerged in Spain in 1959 with separatist aims and independence for the Basque Country in northern Spain; The extreme left-wing brigades in 1970 in Italy all fueled by group solidarity, based on a strong sense of national affiliation, creating true national myths and identifying their own ideals with the "will" of a whole nation, and the list can to remain open. Terrorism does not only appeal to the physical integrity of a nation, but to its moral structure

Keywords: media, terrorist act, manipulation, collective psychology, racism, nationalism.

În 1947, Yasser Arafat, președintele Organizației pentru Eliberarea Palestinei, declara pentru Adunarea Generală a ONU: "Diferența dintre revoluționar și terorist se află în motivele pentru care fiecare dintre ei se luptă. Nu poate fi numit terorist cel care se ridică pentru o cauză justă și se străduiește pentru libertatea și eliberarea țării împotriva invadatorilor, a coloniilor și a colonișților."[1]

Din păcate, teroristul nu face diferența între legal și ilegal, în ceea ce privește acțiunile exclusiv politic. Diferența dintre acțiunile grupurilor teroriste este redusă la numărul victimelor.[2]

Mediatizarea excesivă a asasintelor cantitative a inoculat psihoza colectivă și generalizată, un exemplu elocvent în acest sens fiind discursul liderului terorismului fundamentalist, Ben Laden, imediat după lansarea contraterorismului militar american împotriva Afganistanului, la 7 octombrie 2001, prin intermediul televiziunii Al Jazeera, și apelul feroce la jihadul purtătorului de cuvânt al Al Qaeda, pe 10 octombrie 2001.

[1] Vasile Simileanu, *Radiografia terorismului,* București, Top Form, 2004, p.102.
[2] *Idem, Conflicte asimetrice,* București, Top Form, 2011, p.360.

BDD-A29590 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:57:00 UTC)

Mizele erau foarte mari în acest joc de declarații, Ben Laden dovedind a fi un adversar propagandistic foarte periculos și subtil știind cum să-și exploateze imaginea în lumea islamică: fragilitatea bolnăvicioasă, gestul blând, decorul auster al locuințelor sale: peșterile, corturile, care făceau referinţă la drumul profetului Muhammad de la Mecca la Medina, erau perfect adaptate la ascetismul profund și religios, fiind perceput de astfel de credincioşi, drept un nou profet autentic sau un martir al Islamului.

Acțiunile sale nu numai că sunt inspirate de versetele Coranului, ci sunt în principal politice. "Principalele pretenții sunt, de fapt, de a exclude occidentalii din zona tradițională arabo-musulmană de influență și de a rezolva conflictele, arabo-israelieni una, o problemă adânc înrădăcinată, care a provocat instabilitate politică și militară în această zonă de-a lungul secolului XX".

Antropologul cultural Jim Denison, în lucrarea „Islamul radical - ceea ce trebuie să știți", a încercat să identifice cauzele lipsei de comunicare între Occident și Orient. Una dintre cauze, potrivit autorului, ar fi convingerea musulmanilor că Occidentul atacă islamul încă din timpul cruciadelor, iar Papa Urban al II-lea a fost inițiatorul atacurilor anti-islamice cu organizarea primei cruciade în 1095.

Cruciadele sunt percepute drept atacuri intenționate împotriva întregii comunități musulmane, ummah, o colectivitate religioasă a cărei evoluție nu ia în calcul timpul și spațiul, astfel încât atacul împotriva oricărui musulman este, teoretic și practic, un atac asupra întregii comunități islamice.

Profesorul universitar de la Princetown, Bernard Lewis, în cartea "Criza Islamului - Războiul Sfânt și Teroarea Nemuritoare", afirmă faptul că, gândirea occidentală definește țara, națiunea, poporul ca unități de bază ale organizației umane, în timp ce musulmanii definesc religia drept fundament pentru organizarea umană.[3]

După 11 septembrie 2001, a existat o creștere a cenzurii la nivelul mass-mediei americane. „Oamenii trebuie să fie atenți la ceea ce spun și la ceea ce fac", spune Ari Fleischer, purtătorul de cuvânt al Casei Albe la vremea respectivă.

Prin mass-media publicul este ușor de influențat și manipulat, deoarece rolul acesteia este de a transmite auditoriului "informațiile de care are nevoie și la care are dreptul", lăsând interpretarea lor la percepția fiecărui individ. Imaginea publică a actelor de terorism și a terorismului, în epoca contemporană, este impusă de imagine, onlain și nu neapărat de abordarea directă, offline.

O acțiune teroristă foarte mediatizată a fost cazul lui John Allen Muhammad și lui Lee Boyd Malvo, care au înfricoșat America cu atacurile lor din 2002. La acel moment, „mass-media americană a alocat, spații extrem de generoase analizei și prezentării acțiunilor celor doi. New York Times a fost expus unui scandal major atunci când s-a dovedit că articolele semnate de Jayson Blair pe această temă erau invenții menite să crească numărul de auditori amatori de știri de asemenea natură".[4]

Al-Qaeda este o organizație teroristă unică în istorie și foarte periculoasă pentru siguranța europenilor numai pentru că provine din spațiul arab? Probabil că nu, deoarece dacă privim retrospectiv, numai în secolul XX, organizațiile violente au acționat peste tot în spațiul european, indiferent de motivația pe care o aveau.

„Legiunea Arhanghelului Mihail", în 1927 se constituia în România. Un document al organelor de siguranţă, descriind profilul acestei organizaţii declara: „Din punct de vedere organizatoric, Legiunea Arhanghelului Mihail, înfiinţată la 24 iunie 1927, este constituită pe principii naţionalist-extremiste. La baza acestei organizaţii stă o doctrină cu caracter politic-militar, îmbrăcată într-un misticism religios". Documentul citează din „devizele" lui Corneliu Zelea Codreanu, între care „lupta contra vechilor partide, cu metode noi şi principii dictatoriale."[5]

[3] Dan Laurenţiu Niţă, *Lupii singuratici: terorismul de franciză,* Bucureşti, Editura Antet, 2014, p.26.
[4] *Ibidem*, pp. 126-127.
[5] Mihai Fătu, Ion Spălăţelu, *Garda de Fier. Organizaţie teroristă de tip fascist,* Bucureşti, Editura Politică, 1980, p.52.

BDD-A29590 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:57:00 UTC)

IRA, Armata Republicană Irlandeză, organizată în 1919 ca urmare a luptei pentru independenţă a Irlandei. În 1969 se împarte în două aripi, Oficială, OIRA şi Provizorie, PIRA, iniţial ambele fiind foarte agresive, dar începând cu 1971, OIRA optează pentru.[6] PIRA continuă acţiunile violente, metodele preferate de acţiune fiind detonarea de bombe, atacuri violente cu arme de foc, bombardamente cu rachete şi mortiere.[7]

ETA, Euskadi ta Azkatasuna, „Teritoriul şi Libertatea Bască", aparută în 1959 în Spania având scopuri separaţioniste şi obţinerea independenţei pentru Ţara Bascilor din nordul Spaniei. În acţiunile sale, ETA vizează „oficialităţile guvernului spaniol, membrii ai srviciilor de securitate, ai armatei. Este bănuită de provocarea a peste 500 de asasinate, începând cu 1968, fiind una dintre cele mai violente grupări din Europa."[8]

Brigazile Roşii de extremă stângă, în 1970, în Italia, toate, alimentate de solidaritatea de grup, bazate pe un sentiment puternic al apartenenţei naţionale, creând adevarate mituri naţionale şi identificându-şi propriile idealuri cu „voinţa" unei întregi naţiuni, şi lista poate să rămână deschisă.

Şi în aceste cazuri presa a scris mii de rânduri contribuind la crearea unui puternic ecou în opinia publică.

Războiul împotriva terorismului nu trebuie să aibă drept efect încălcarea drepturilor omului. Kenneth Roth, directorul executiv al organizaţiei non-guvernamentale Human Rights Watch, declara că: „teroriştii cred că scopul scuză mijloacele şi că viziunile lor politice şi sociale justifică uciderea civililor, violând astfel drepturile vitale ale omului. A lupta împotriva teroriştilor fără a proteja drepturile omului înseamnă că vom confirma această logică inversată."[9]

O reconciliere între creştini şi musulmani a incercat Papa Benedict al XVI prin vizita sa în Liban din 2012. Acesta a susţinut şapte discursuri în care şi-a exprimat speranţa că, Orientul Mijlociu va cunoaşte pacea. Suveranul Pontif, din altarul amenajat în aer liber şi înconjurat de cedrii, simbolul Libanului, şi de măslini, simbolizând pacea, a declarat că „a sluji justiţia şi pacea într-o lume în care violenţa nu încetează să-şi extindă cortegiul morţii şi al distrugerilor este o urgenţă pentru a ne angaja într-o societate fraternă, pentru a făuri comuniunea."

Zeci de mii de credincioşi au asistat la slujbă iar, întreaga mass-medie internaţională a fost prezentă, exprimându-şi propria viziune asupra evenimentului. Suveranul Pontif a fost întâmpinat cu exuberanţă de populaţia celei mai instabile regiuni a planetei „ vizita Papei este foarte importantă pentru Liban şi poate că va aduce pace pentru noi şi în regiune".

Cinematografia americană sau europenă nu a ratat evenimentele considerate de actualitate, exemplu fiind „Body of Lies"[10], un film axat pe o idee simplă: diferenţa culturală dintre Occident şi Orient şi faptul că, incompatibilităţile nu sunt întotdeauna recunoscute şi nu se caută soluţii reale pentru a fi rezolvate; sau filmul „Secret defense"[11], centrat pe concepte cum ar fi: „radicalizare, militantism, terorism, disonanţă cognitivă, şoc cultural".[12]

„Nu trebuie să auziţi despre noi, ci să auziţi de la noi"[13], afirmaţie care, practic, vine şi exprimă propria concepţie a teroristului despre ceea ce înseamnă terorism. De la Al Jazeera până la Twitter se demonstrează capacitatea celulelor teroriste de a produce lungmetraje propagandistice care să sensibilizeze şi să determine adeziunea anumitor segmente socio-etnice pe probleme sensibile. Se poate merge şi pe formula „Noi vorbim. Voi ascultaţi." Desigur implicându-se şi formula aleatorie referitoare la ceea ce înţelege fiecare din ce ascultă!

---

[6] Gheorghe Arădăvoaice, Dumitru Iliescu, Laurenţiu Dan Niţă, *Terorism, antiterorism, contraterorism. Istoric, actualitate, perspective,* Oradea, Editura Antet, 1997, p.264
[7] *Ibidem,* p.265
[8] *Ibidem,* p.256
[9] Dan Laurenţiu Niţă, *op.cit.,* p.112.
[10] Producţie SUA, Scott Free Production, Warner Bros. Pictures, 2008. Regia: Sir Ridley Scott, Rating IMDB: 7,1/10
[11] Producţie Franţa, UGC YM, France 3 Cinema, France 2 Cinema, 2008. Regia: Philippe Haim. Rating IMDB: 6,5/10
[12] Dan Dongaciu, Darie Cristea, *Doctrine, strategii, politici: de la discursul geopolitic la operaţionalizarea securităţii internaţionale,* Bucureşti, Editura Institutului de Ştiinţe Politice şi Relaţii Internaţionale, 2012, p.157.
[13] Michael Weiss, Hassan Hassan, *ISIS: Armata djihadului,* Bucureşti, Corint Books, 2016, p.218.

BDD-A29590 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:57:00 UTC)

În epoca contemporană, majoritatea oamnenilor nu au încredere în ceea ce citesc şi audiază: peste tot se aude de corupţie, de fraudă, de abuzuri, de ... Indiferent de canalul media utilizat „conversaţiile dau naştere la alte conversaţii". Blogging-ul este instrumentul adecvat care permite permite oricui să emite mesaje direct către oricine este dispus să „asculte" şi , totodată, să primească reacţii din partea acestora. Acţiunile teroriste ale viitorului nu vor face decât să se adapteze şi să utilizeze noile tehnologii. Vor exploata schimbările sociale, transformările politico-teritoriale, modificarea sferelor de influenţă nu doar la nivel local, ci şi global. Cu cât distanţele sunt mai mari şi interesele mai numeroase, cu atât mai greu de gestionat vor fi acţiunile ce vizează stoparea acţiunilor cu caracter terorist. Blogging-ul te poate păcăli; poate crezi că eşti în conversaţie cu lumea întregă, când de fapt este vorba de câţiva inşi, discutând frecvent între ei, înainte şi înapoi, oferind amplificare mesajului transmis.[14]

Acţiunile teroriste se adaptează la noile condiţii pentru a-şi diversifica metodele de acţiune şi de mediatizare: mobilitatea la scară globală, fizic şi ideologic; instrumentele mass-media asigură accesul instantaneu, în timpi reali la audienţă la nivel global; noile tehnologii militare, accesibile tuturor celor care dispun de resurse financiare, complică situaţia; zonele sensibile ale societăţii oferă oportunitate acţiunilor teroriste.[15]

Accesul informatic poate fi sintetizat în „noua realitate a pieţei la ora actuală este că un consumator are de unde alege", „te pot ignora...În consecinţă, tu sau orice marketer vă aflaţi în faţa unei decizii: puteţi crea ceva care să vă facă demn de a fi în atenţia oamenilor sau puteţi deveni invizibili. Sunt acum milioane de bloguri şi fiecare este editat de o fiinţă reală. Dacă realizezi ceva remarcabil, ceva care merită a fi remarcat, atunci aceşti oameni pot alege să te remarce. Şi dacă te remarcă, ei spun mai departe despre tine... Dacă ai investit timpul, energia şi curajul necesare pentru a crea ceva remarcabil, acest public abia aşteaptă să audă despre acest ceva."[16]

De cele mai multe ori, percepţia evenimentelor, depinde de poveste. În nuvela „Agentul Secret", scrisă de Josef Conrad, personajul, un profesor universitar inteligent, exclus din viaţa academică, urmăreşte să-l lichideze pe şeful structurii antiteroriste britanice, inspectorul-şef Heat. Astfel personajul se transformă într-o „bombă umblătoare pe străzile Londrei". În acest context, profesorul afirmă că „nimic nu mi-ar face mai multă plăcere decât să-i văd pe poliţişti împuşcând, ziua în amiaza mare, un suspect şi asta cu cu aprobarea cetăţenilor. Jumătate din lupta noastră ar fi câştigată dacă am putea distruge moralitatea din cadrul instituţiilor democratice."[17]

Trăind în realitatea de dincolo de ecranul calculatorului sau televizorului, imaginile încep să deţină un ascendent asupra raţiunii. Subliminlul depăşeşte exprimarea directă, iar construcţiile eronate, induse informatic, pot lua locul foarte uşor realităţii cotidiene. În acest context, întregul sistem comunicaţional şi de imagine al teroriştilor se bazează pe manipularea psihică. Mesajul transmis de organizaţiile teroriste, în majoritatea cazurilor, este acela că, societatease dovedeşte depăşită de noua ordine mondială şi denoile exigenţe ale acesteia. Unul dintre cei mai cunoscuţi specialişti în probleme de terorism Brian Jenkins afirmă că „teroriştii îşi doresc o mulţime de oameni privind şi o mulţime de oameni morţi."[18] „Forţa argumentării în a influenţa realităţi este nebănuit de mare în comunicarea interumană, fie că este vorba de argumentare eronată, fie de argumentare validă. Este binecunoscut în domeniul ştiinţelor comunicării faptul că marea majoritate a tehnicilor utilizate în propagandă se bazează pe erori de conţinut intenţionate, comise în argumentare."[19]

Principiul accesului liber la informaţie, garantat atât de legile fundamentale ale statelor, cât şi de legislaţia internaţională, permite oricui dreptul de a primi răspunsuri la întrebările care îl

[14] Robert Scoble, Shel Israel, *Conversaţii libere,* Bucureşti, Editura Nemira &Co., 2008, p.175
[15] Gheorghe Arădăvoaice, Dumitru Iliescu, Laurenţiu Dan Niţă, *Terorism, antiterorism, contraterorism. Istoric, actualitate, perspective,* Oradea, Editura Antet, 1997, pp. 125-126
[16] Robert Scoble, Shel Israel, *op.cit.*, pp.55-56.
[17] Gheorghe Arădăvoaice, Dumitru Iliescu, Laurenţiu Dan Niţă, *op.cit.*, p. 237.
[18] Vasile Simileanu, *Conflicte asimetrice,* Bucureşti, Editura Top Form, 2011, p. 279.
[19] Aurelia Ana Vasile, *Mass Media şi gândirea critică,* Bucureşti, Editura Triton, 2012, p.7.

BDD-A29590 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:57:00 UTC)

frământă. Dar nu întotdeauna, informaţia solicitată vine dintr-o sursă directă. De cele mai multe ori accesul la informaţie este limitat de sfera interesului public. Multe informaţii la care are acces publicul provin printr-un intermediar: jurnalistul. În acest context, jurnalistul are obligaţia de a proceda „la o analiză mai atentă a faptelor şi a consecinţelor" acţiunilor sale.[20]

Indiferent de atitudine, trebuie recunoscut faptul că suntem într-o eră bazată pe conversaţiei digitale. Foarte puţini oameni mai apelează la presa scrisă. Locul jurnalistului tradiţional a fost luat de blogger, iar mai apoi de vlogger. Totul se petrece în direct şi în timp real. Dacă vechiul jurnalist are o deontologie profesională nu se poate spune acelaşi lucru despre actorii online. Blogurile sunt în centru unei revoluţii punând capăt unei ere şi dând naştere alteia.[21]

„Un instrument este doar un instrument" diferenţa fiind asigurată prin accesul la educaţie şi cultură.

BIBLIOGRAPHY

Arădăvoaice, Gheorghe; Iliescu, Dumitru şi Niţă, Laurenţiu Dan, *Terorism, antiterorism, contraterorism,* Editura Antet, Oradea, 1997
Laidi, Ali, *Efectul de bumerang. Cum a determinat globalizarea apariţia terorismului,* Ed. Hause of Guides, Bucureşti, 2007
Le Bon, Gustave, *Legile psihologice ale evoluţiei popoarelor,* Ed. Filipeştii de Târg, Prahova
Lammens, Henry, *Islamul: Credinţe şi instituţii,* Editura Corint, Bucureşti, 2003
Miga-Beşteliu, Raluca, *Organizaţii internaţionale interguvernamentale,* Editura ALL BECK, Bucureşti, 2000
Nagel, Thomas, *Ultimul cuvânt,* Ed. ALL, Bucureşti, 1998
Niţă, Dan Laurenţiu, *Vechii şi noii pretorieni,* Editura Antet XX Press, Bucureşti, 2014
Idem, *Lupii singuratici: terorismul de franciză,* Editura Antet, Bucureşti, 2014
Rorty, Richard, *Contingenţă, ironie şi solidaritate,* Ed. ALL, Bucureşti, 1989
Săgeată, Marcela, *Lumea islamică – o reţea dinamică de sisteme,* Bucureşti, 2006
Simileanu, Vasile, *Conflicte asimetrice,* Editura Top Form, Bucureşti, 2011
Ştefănescu, Paul, *Enigme ale războiului secret,* Ed. Militară, Bucureşti, 1983

[20] Lucian-Vasile Szabo, *Capcane ale comunicării. Puteri şi...puteri în mass-media,* Timişoara, Editura Universităţii de Vest, 2011, p.85.
[21] Robert Scoble, Shel Israel, *op.cit.*, p.297.

BDD-A29590 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:57:00 UTC)